

A gyógyszerészet történetéből

Gyógyszerészet 20. 108--109 1976.

Emlékezés Ernyey Józsefre*

DR. ZALAI KÁROLY

30 évvel ezelőtt halt meg Ernyey József nyug. műzeumi főigazgató, polihistor, a magyar gyógyszerésztörténelem egyik legkiemelkedőbb művelője. Ebből az alkalomból a szerző méltatja Ernyey emberi nagyságát, tudományos tevékenységét, röviden összefoglalja a magyar gyógyszerészet érdekében kifejtett munkásságát. Megállapítja, hogy Ernyey gyógyszerésztörténeti munkássága az ifjú gyógyszerésznemzedékekben követőkre talált, s e tudományág művelése kiterelblyesedett és elmélyült.

*

Harminc évvel ezelőtt távozott az élők sorából Ernyey József, az Országos Természettudományi Múzeum ny. főigazgatója, polihistor, a magyar gyógyszerésztörténelem egyik legkiemelkedőbb művelője. Az 1945. évi, háború utáni viszonyok nem tették lehetővé, hogy akkor síjánál mindazok a testületek, személyek búcsút vegyenek tőle, akikért és akikkel dolgozott rendkívül termékeny, tudományos eredményekben gazdag életén át. Síjánál nem róttá le kegyeletét akkor a magyar gyógyszerésztársadalom sem, egyedül munkahelye nevében dr. Huszár Lajos, a Nemzeti Múzeum éremtárának igazgatója búcsúztatta. A Magyar Gyógyszerészeti Társaság 1948. évi közgyűlésén dr. Halmai János emlékbeszédben méltatta érdemeit, s ugyanez évben az Egyetemi Gyógyszerészeti Intézet keretei között létesítették az Ernyey József Gyógyszerésztörténeti Múzeumot. 1974-ben a Magyar Gyógyszerészeti Társaság a gyógyszerészet története területén végzett kutatómunkájának elismerésére Ernyey-emlékérmet alapított és adott ki.

Ma, halálának évfordulóján eljöttünk síjához, hogy emlékezzünk Ernyey Józsefre, a nagy magyar gyógyszerésztörténészre, a különlegesen nemes emberi tulajdonságokkal felruházott emberre.

A 30 évvel ezelőtti, síjánál elhangzott búcsúbeszédéből is kitűnik, amit az azóta eltelt 3 évtized — történelmi távlatból — ugyancsak igazol: Ernyey

József nemcsak mint az Országos Természettudományi Múzeum első főigazgatója szerzett nagy érdemeket ennek az intézménynek a megszervezésében, hanem sokrétű tudományos munkássága révén általánosan tisztelt és becsült nevet vívott ki magának. A széles tudományos horizont, amely érdeklődési körébe esett, a legkülönbözőbb tudományágakat foglalta magában. A botanika és a gyógyszerésztörténelem mellett művelte az általános művelődéstörténetet, a numizmatikát, a heraldikát és a szláv nyelvészetet is, s mindezek mellett legszívesebben szűkebb hazájának, a Felvidéknek történetét kutatta. A sokoldalú tudományos érdeklődés és ennek nyomában járó, százakra menő, nagy értékű tudományos közlemény feljogosít bennünket arra, hogy őt valóban az utolsó polihistorok egyikének tekintsük.

Emberi tulajdonságai közül naggyá teszi őt: végtelen szívóssága, fáradságot nem kimélő kitartása, amellyel sokrétű tudományos munkáját testi ereje végső hanyatlásáig végezte. A sors kifürkészhetetlen akarata folytán sok csapásban, betegségben, rokkantságban volt része, de ő erős lélekkel viselte el mindezen megpróbáltatásokat, sőt ez erőt adott neki további szellemi munkájához. Balsorsú élete járulhatott hozzá, hogy egyéniségét a mindenkin segíteni igyekvő készsége és meleg szíve jellemezte.

Tisztelt Kollégáim! E rövid megemlékezés nem alkalmas arra, hogy bemutassam Ernyey gyógyszerészeti és főleg gyógyszerésztörténeti vonatkozású tevékenységét, tudományos munkáját, mégis álljon itt néhány kiragadott fontosabb adat életéből:

A gyógyszerészi pályára az ugyancsak gyógyszerésztörténész Csippék János nagyapólcásányi gyógyszerész ráhatása eredményeként lépett, nála volt gyakorinok és feltehetően itt került először kapcsolatba a gyógyszerésztörténelemmel is. Gyógyszertári működésének további állomása Körnöcbánya, Gazdik János „Megváltóhoz” címzett gyógyszerésztára.

Az 1909-ben kiadott III. Magyar Gyógyszerkönyv és az 1934-ben kiadott IV. Magyar Gyógyszerkönyv latin kiadása az ő munkája, fordítása.

A Magyarországi Gyógyszerész Egyesület, a gyógyszerértár-tulajdonosok érdekvédelmi szerve, 1921-ben tartott közgyűlésén érdemeiért az egyesület tiszteletbeli tagjává választotta.

A Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság munkájába hamarosan bekapcsolódott, gyógyszerésztörténeti tárgyú előadásokat tartott. A társaság 10 éves jubileumán ott találjuk a vezetőség tagjai között.

* Halálának 30. évfordulóján a Mező Imre úti Nemzeti Sírkertben elmondott megemlékezés

Az 1925. évtől kezdve a Budapesti Gyógyszerész-gyakornoki Iskolán a latin nyelv tanára.

Az 1937—38 tanévtől a Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen a gyógyszerésztörténelem előadója

Mindezek mellett már 1896-tól kezdve állandóan és fáradhatatlanul harcolt a magyar gyógyszerész-múzeum-ügy előbbreviteléért, a gyógyszerésztörténeti múzeum felállításáért. Ez irányú munkája csúcsában először 1908-ban vezetett eredményre, amikor gyűjtő munkájának eredményeként a Budapesti Gyógyszerészgyakornoki Iskolán kiállították — a Gyógyszerész által felajánlott — 9 szekrényi anyagot 1928-ban *Ernyey* már a Magyar Nemzeti Múzeumban rendezett időszaki gyógyszerésztörténeti kiállítást mintegy 1200 tárggyal. A kiállításra a korabeli sajtó felfigyelt, s követelte a gyógyszerészeti múzeum ügyének előbbrevitelét

Ez a néhány adat is bőségesen igazolja, hogy *Ernyey József* sokat és eredményesen tett a magyar gyógyszerészet emlékeinek megőrzéséért és pályánk előbbrevitele, megbecsültetése érdekében. Halála óta éppen egy emberöltő telt el; ma már az új generáció a gyógyszerészeti tudományok és gyakorlat zászlóvivője és mindennapos munkása. *Ernyey* sírja mellett állva teljes tárgyilagossággal, egyben nagy örömmel kell megállapítanom, hogy munkássága nem volt hiábavaló, mert az elhintett mag termőtalajra talált, az új generáció *Ernyey* még élő kortársaival együtt folytatja az ő munkáját

A Semmelweis Orvostörténeti Múzeum Könyvtár és Levéltár, annak budavári „Arany Sas Patikamúzeum” részlege és a kőszegi, kecskeméti, soproni, győri, székesfehérvári patikamúzeumok megtestesítik *Ernyey* elképzelését, törekvéseit. A róla elnevezett Gyógyszerésztörténeti Könyvtár a gyógyszerésztörténeti kutatók nélkülözhetetlen intézménye. A Magyar Gyógyszerészeti Társaság keretei között 1968-ban megalakult a Gyógyszerésztörténeti Szakosztály, amely tagjain keresztül műveli a gyógyszerésztörténetet, tudományos üléseket rendez, publikál, önálló időszakos kiadványokat jelentet meg Gyógyszerésztörténeti Diarium címmel. A Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszerésztudományi Karán a meg-

hirdetett fakultatív gyógyszerésztörténeti kollégium a ma fiataljai részéről is szívesen hallgatott tantárgy és a fiatal diplomás gyógyszerészek közül többen választják disszertációjuk témájául a magyar gyógyszerészet története eddig ismeretlen egy-egy területének feltárását

Ezek a tények azt mutatják, hogy *Ernyey József* munkássága nem volt hiábavaló, mert gyógyszerésztörténeti munkássága nemcsak követőkre talált, hanem kiterelbesedett és elmélyült.

A Magyar Gyógyszerészeti Társaság nevében igaz elismeréssel és mélységes tisztelettel helyezem el a megemlékezés koszorúját *Ernyey József* sírjára.

Д-р К Залаи: Воспоминания о Йозефе Эрнеи

Бывший главный директор музея, полиистор, один из самых выдающихся деятелей истории венгерской фармации, Йозеф Эрнеи умер 30 лет назад. По этому случаю автор обсуждает человеческое величие, научную деятельность Эрнеи, кратко подытоживает его работу в интересах венгерской фармации. Автор устанавливает, что деятельность Эрнеи в области истории фармации нашла своих последователей в молодом поколении фармацевтов, и данная область науки стала более широкой и глубокой

D: K Zalai: Erinnerung an József Ernyey

József Ernyey, Museum-Oberdirektor a D, Polyhistor, einer der hervorragendsten Pfleger der ungarischen Pharmazistengeschichte starb vor 30 Jahren. Anlässlich dieser Gelegenheit würdigt der Verfasser Ernyeys humane Grösse, wissenschaftliche Tätigkeit, fasst seine im Interesse der ungarischen Pharmazie durchgeführte Tätigkeit kurz zusammen. Er stellt fest, dass Ernyes Arbeit inbezug auf die Pharmazeutengeschichte auf Nachfolger in der jungen Pharmazisten-Generation gefunden hat und dass sich die Pflege dieser Disziplin entfaltet und vertieft hat

K. Zalai, M D: In memoriam József Ernyey

Jozsef Ernyey, retired museum director general, polyhistor, one of the most outstanding scholars of Hungarian pharmacists' history had died 30 years ago. On this occasion, the author honours the greatness, scientific activity of Ernyey and presents a concised summary of his work done in the interest of Hungarian Pharmacy. He states that Ernyey's activity in the field of pharmacists' history has found followers among the young pharmacist generation and that the cultivation of this discipline has intensified and grown to full proportion

(*Semmelweis Orvostudományi Egyetem Gyógyszer-tára 1092 Budapest, Hógyes Endre u. 7.*)

Érkezett: 1975. X. 2.

AZ ÉLELEM HORGANY- ÉS RÉZTARTALMA KEDVEZ AZ ÉRELMESESEDÉSNEK

Jakesz, H.: Öst. Ap.-Ztg. 29 (19), 365 (1975).

Az USA-beli Atlantic Cityből érkezik a jelentés, hogy az emberi táplálékban található cink és réz mennyisége jellemző összefüggést mutat a koronaéri elmeszesedése által okozott halálesetekkel

Állatkísérletekből tudjuk, hogy az eleség nagyobb réz- és horganytartalma növeli a vérszérum koleszterin-szintjét, ez viszont elősegíti a koronaéri elmeszesedésével járó patológiás elváltozásokat. Az említett tanulmányban azt vizsgálták, vajon ez a tény hogyan vonatkoztatható az emberre. E célból összehasonlító méréseket végeztek a következő szempontok szerint: a) a koronaéri elmeszesedése okozta halálesetek gyakorisága az egyes amerikai nagyvárosokban; b) az azon a környéken fogyasztott tej réz-, illetőleg cinktartalma összefüggésé-

nek megállapítása. A talált eredmények azt igazolták, hogy az állatkísérletek tapasztalatai az emberre vonatkozóan is helytállóak (175). R. B.

POLIÓ-VÍRUSOK A HALAKBAN

Smog: Öst. Ap.-Ztg. 29 (19), 365 (1975)

A Chicago melletti Fox folyóból kifogott pontyok belső részeiben *Poliomyelitis*- és *Coxsackie*-vírusok jelenlétét fedezték fel amerikai tudósok. Mivel a Fox folyót nemcsak ipari üzemek vízellátására hasznosítják, hanem annak kiterjedt területein üdülőövezet is létesült — ahol úszás mellett a legkülönbözőbb vízi sportokat is úszik —, joggal féltik a szülőik gyermekeik egészségét a fertőzéstől. Súlyosbítja a helyzetet, hogy az USA-ban számos gyermek nem részesült teljes értékű védőoltásban gyermekbénulás ellen. A Polio-vírusok jelenléte a halakban arra mutat, hogy ez a veszedelmes betegség még korántsem tekinthető kiirtottnak (176). R. B.